

ROBERT ZIEGLER (1864–1930), UČITELJ

Rojen je bil 3. aprila 1864 v Ljubljani, očetu Josipu in materi Zofiji, rojeni Novak.¹ Osnovno šolo je obiskoval na drugi deški mestni šoli Graben.

Pred vstopom na ljubljansko učiteljsiše je obiskoval v šolskem letu 1880/81 pripravljalni razred. Ta je bil uveden z uredbo o pripravljalnih razredih na učiteljskih leta 1873. Na ljubljanskem učiteljsišču je začel delovati leta 1875 in nato do 1881, ko je bil zaradi varčevanja ukinjen vse do leta 1912.² Med obiskovanjem učiteljsišča je prejel 150 goldinarjev štipendije, ki jih je država namenila socialno šibkejšim učencem. Učiteljsiše je končal leta 1885.³

Prvega novembra 1885 je izšel v Učiteljskem tovarišu razpis za enorazrednico pri Sv. Jakobu v ljubljanski okolici s 400 gld letne plače.⁴

23. septembra 1886 je nastopil službo v Šentjakobu. Na letni konferenci učiteljstva ljubljanske okolice 27. julija 1886 so predstavili tri nove učitelje, med njimi tudi Zieglerja. Že v Šentjakobu je pisal v Učiteljskega tovariša predvsem o raznih slovesnostih. Leta 1888 je opisal slovesnost ob proslavi vladanja cesarja Franca Jožefa I. Šolarji so po nedeljski maši odšli h »*krasno ovenčani lipi, katera se je v stalni spomin te slavnosti zasadila. Tu so šolarji deklamovali in peli.*«⁵

Naslednje leto je pisal o odkritju spomenika ob tem jubileju. »*Spomenik je bil okusno izdelan in ima podobo čveterovoglate okrajšane piramide ter tehta 13 starih stotov.*« Na njem je bil napis, da sta ga postavili v spomin na 40-letnico vladanja cesarja občini Podgorica in Dragomelj. Šolarji so se zbrali v šoli in nato pod učiteljevim vodstvom s šolsko zastavo odkorakali na slavnostni prostor. Na obeh slavnostih je Ziegler šolarjem razlagal pomen tega praznovanja.⁶

Sodeloval je tudi na učiteljskih konferencah za ljubljansko okolico. Večkrat se je v Učiteljskem tovarišu zahvalil društvu Narodna šola, »*ki je za neznatne novce našim ubožnim učencem poslalo mnogo različnega šolskega blaga.*«⁷

6. maja 1889 je v Ljubljani opravil strokovni izpit. Julija je izšel v Učiteljskem tovarišu razpis: »*Na enorazrednici v Šent-Jakobu ob Savi se bode stalno umestila služba učitelja voditelja s 400 gld. letne plače, s 30 gld. opravilne doklade in s prostim stanovanjem.*«⁸ Prvega septembra pa je bilo v »Premenah pri učiteljstvu« navedeno, da je stalno nastavljen na tem delovnem mestu.

Oženil se je 5. septembra 1892 z Antonijo, hčerko učitelja Jakoba Marna, ki je bil takrat nadučitelj v Preserju.

2. februarja 1894 ga je deželni šolski svet imenoval za vodjo šole v Retečah. 25. februarja sta se z ženo Antonijo preselila v dvosobno stanovanje v novi šolski stavbi. 29. marca je bila slovesno blagoslovljena šolska stavba. O tej slovesnosti je pisal v Učiteljskem tovarišu. Na njej se je zahvalil vsem navzočim, prosil »šolska oblastva«, da ga pri njegovem težavnem poslu podpirajo, starše, da redno pošiljajo otroke v šole, otroke pa je pozival »k lepemu vedenju v šoli, cerkvi in doma«. ⁹ Pouk se je pričel 2. aprila. Žena Antonija je poučevala ženska ročna dela. Poleg redne šole je bila od 5. novembra 1894 do konca marca 1896 dvakrat na teden tudi ponavljalna šola.

Leta 1898 je bil sprejet v Vdovsko učiteljsko društvo. ¹⁰

10. januarja 1901 je bil objavljen razpis: »Na deškem oddelku trirazredne ljudske šole na Vrhniki je oddati za moško učno moč jedno učno mesto s postavnimi prijemki.« ¹¹ Ziegler se je nemudoma prijavil in bil aprila sprejet. Kako da se je potem, ko je bil vso dosedanjno službeno dobo šolski vodja, odločil za navadno učiteljsko mesto, pojasni njegov prispevek 1. januarja 1901 v Učiteljskem tovarišu. Piše, da na vaški enorazrednici uči že sedem let in ves ta čas ni imel nobenih težav. Te so se pričele z gonjo v nekaterih klerikalnih časopisih pred državnozborskimi volitvami, ki so bile 12. decembra 1900. Kandidat narodno-napredne stranke je bil takrat učitelj Luka Jelenc, predsednik učiteljske organizacije Zaveza jugoslovanskih učiteljskih društev. Pred volitvami je opazil spremenjeno obnašanje vaščanov, ki so bili nahujskani proti učiteljem, češ »da uče otroke v šoli proklinjati«. Z veliko večino je takrat zmagal kandidat klerikalne stranke in zmage pijani ljudje so ga hoteli preteptati. Tudi sedaj si nikamor ne upa sam, kajti »od volitve sem me brez izjeme vse sovraži, smatrajo me za največjega brezverca in pohujševalca otrok«. Vendar ni storil nič dru-

gega, kot da je volil Luko Jelenca. Napisal je še, da mu je vse to »na zdravju škodovalo« in ga »moralično zelo potlačilo«. Dodal je še, da ga je župnik leta 1895 pohvalil pri knezoškofijskem ordinariatu, ker je med njegovo boleznijo poučeval verouk. Knezoškof Jacobus mu je za »za vzgledno versko - npravno vzgojo« poslal zahvalno pismo. Poleg tega je še napisal, da mu je predsednik krajevnega šolskega sveta pisal, naj odpove revijo Zvonček, ki ga izdaja »oni zloglasni Jelenc«. On pa mu je odgovoril: »Ljubi Zvonček bo še vedno zvonil v naši šoli, dokler bom jaz tu. Amen.« ¹²

Leta 1901 je bil sprejet na šolo Vrhnika. Tam je bil sprejet v Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja Ljubljana okolica. Večkrat je daroval za Učiteljski konvikt.

Leta 1902 je pisal v Učiteljskem tovarišu o slovesnosti ob 40-letnici službovanja šolskega vodje Vinka Levstika. Omenil je vse govornike na slovesnosti: župana Jelovška, učitelja Stojca, predsednika krajevnega šolskega sveta in zahvalo jubilara. Prispevek je končal tako: »S tem je bil oficijalni del slavnosti končan. Sedaj pak se je razvila neprisiljena zabava, h kateri so mnogo pripomogle lepe pesmice, izvajane od našega vrlega čitalniškega pevskega zbora. Pozno v noči smo se razšli, želeč našemu priljubljenemu g. vodji, da bi še mnogo let zdrav in čil deloval v novem šolskem posloplju, katero se začne prihodnjo pomlad graditi.« ¹³

Bil je član Vrhniske čitalnice in leta 1904 tudi njen odbornik. ¹⁴ Ko je bil 29. julija 1905 upokojen šolski vodja Fran Stojec, je začasno vodstvo šole prevzel Ziegler do nastopa njegovega sošolca z učiteljišča Karla Matajca aprila 1906. V letu 1906 je poučeval tudi na vrhniški podružnični šoli v Bevkah.

27. oktobra 1907 je okrajni šolski svet dovolil njemu in učitelju Emilu Schifrerju, da »smeta risati po prostejših metodah«. ¹⁵

Decembra 1910 ga je okrajno glavarstvo imenovalo za komisarja ljudskega štetja in mu dalo dopust od 9. do 17. januarja 1911. V zvezi z ljudskim štetjem je novembra 1910 pisal Učiteljski tovariš: *»Notranje ministrstvo je z ukazom z dne 2. 11. 1910 v sporazumu z naučnim ministrstvom izjavilo, da nima nikakega principialnega pomisleka zoper to, da se ljudskošolski in meščanski učitelji uporabijo kot števni komisarji (revizijski organi) pri bodočem ljudskem štetju in sicer pod pogojem, da se s tem ne odtegnejo svoji dolžnosti kot učitelji. Kadar je treba kaj storiti, takrat učitelja vedno poznajo, kadar je pa treba kaj dati, takrat vsak pozabi nanj. To je že stara, stara pesem!«*¹⁶

Težko je ugotoviti, kdaj in zakaj se je na Vrhniki Ziegler od volilca narodno napredne stranke preusmeril povsem drugam. Morda se je to zgodilo po deželnih volitvah leta 1908, ko je z veliko večino zmagala Slovenska ljudska stranka. Takrat se je preusmerilo veliko učiteljev. V Učiteljskem tovarišu so menili, da se veliko učiteljev žrtvuje *»v največjih slučajih za ženo in otroke«*, saj mu sicer groze težave in ovire, v najhujšem primeru celo izguba službe.¹⁷

Leta 1910 je bila na Vrhniki ustanovljena vrhniško-logaška podružnica Slomškove zveze, ki jo je vodil Ziegler. Slomškova zveza je bila učiteljska organizacija, ustanovljena 1900 v Ljubljani. Prizadevala si je za versko šolo in krščanska načela. V imenu pripravljalnega odbora je objavil vabilo na ustanovni shod Slomškove podružnice, ki je bil 18. julija 1910. V njem je napisal med drugim: *»Ko živimo v času organizacij in združevanj, ni potreba še učiteljstvu poudarjati, da je tudi za učiteljstvo živa potreba, da se stanovsko organizirajo, ker le kot organizovana četa bo učiteljstvo zamoglo zadostiti v celem obsegu svojim dolžnostim napram ljudstvu, a obenem bo pa zastopalo tudi svoje koristi.«* Shod je imel naslednji spored: *»1. Ob 9. uri dopoldne sv. maša pri sv. Trojici. 2. Ob 10. uri*

*zborovanje v Društvenem domu na Vrhniki. 3. Obed v hotelu pri »Črnem orlu«. 4. Ogledovanje Vrhnike.«*¹⁸ Kasneje je bilo objavljeno v dnevniku Slovenec obvestilo, da zborovanja ne bo v Društvenem domu, ampak v prostori vrhniške gospodinske šole. O zborovanju je na prvi strani obširno pisal Slovenec 19. julija 1910.

Na zborovanjih te podružnice je Ziegler tudi predaval. Prvo predavanje je bilo o vzgojnem pomenu šolskih hranilnic, drugo pa o tem, *»kako se uporabi šolarski izlet v učne namene«*. Poudaril je, da so izleti najboljše nazorni pouk, ker pojasnijo marsikaj iz različnih učnih predmetov bolj kot učiteljeva razlaga ali slika v šolski sobi.¹⁹

Na odborovi seji podružnice 16. februarja so zavrnili pisanje Učiteljskega tovariša, kjer so zapisali, da je Ziegler po vsej sili hotel dobiti nadučiteljsko mesto na Ježici in je prav zato ustanovil vrhniško podružnico.²⁰

V letih 1911 in 1912 je bil podporni član Orlovskega odseka Vrhnika.²¹

28. novembra 1911 je deželni šolski svet imenoval Zieglerja za nadučitelja v Višnji Gori. Službo je nastopil v februarja 1912. leta. 25. februarja 1912 je priredila podružnica poslovilni sestanek. V Slovenskem učitelju so pri tem zapisali: *»Sešlo se je tudi mnogo drugih njegovih znancev in prijateljev z Vrhnike in okolice, ki so v prisrčnih navorih pokazali, kako ga spoštujejo in ljubijo. Delovnega ter za napredek in razvoj podružnice vnetega bivšega predsednika, ki je bil obenem njen ustanovitelj, bomo ohranili v blagem spominu.«*²²

V Višnji Gori je ostal do leta 1913, nakar je bil imenovan za vodjo šole Studenec-Ig, kjer je ostal do upokojitve 1924. leta. Med njegovim službovanjem so odprli dve vzporednici za prvi razred, in sicer eno že v šolskem letu 1912/13, drugo pa v šolskem letu 1921/22.

Vsak teden se je v Mateni sestajal z učitelji bližnjih šol: Iška vas, Tomišelj, Želimlje in Ljubljana – Barje. Tam so »drug drugemu krepili značaje, stanovsko zavest in kresali dovptje«.²³

Na seji kranjskega deželnega šolskega sveta 16. oktobra 1916 je dobil Metelkovo ustanovo za uspešno delo²⁴. Istega leta je dobil tudi nagrado za kmetijski pouk v šolskem letu 1914/15, in sicer 40 kron, ki jo je nakažal deželni odbor²⁵. Urejal je obsežen šolski vrt. V spominih je Martin Kocmur o njem zapisal, da je bil dober in prizadeven šolnik. Odrasle je skušal spodbuditi za sadjerejo, vendar ni našel pravega odziva. Vzrok za to je videl v tem, da so bili učitelji in tudi Ziegler »mestni in so se povečini držali v svojem krogu, Ižanci so bili pa tudi silno nezaupljivi in konservativni«.²⁶

Po upokojitvi je živel v Ljubljani na Močnikovi 13.²⁷ Umril je 18. februarja 1930. Pokopan je na ljubljanskem pokopališču.

V Učiteljskem tovarišu je ob smrti, 27. februarja, o njem izšel članek. Napisal ga je Franc Trošt. Prispevek pričenja tako: »Odpravil se je od nas eden, ki je bil od marljivih najmarljivejši.« Zapisal je, da ni bil »ne muzik, ne pisatelj, ne sportnik: zadovoljeval se je z uspehom v šoli in zunaj nje. Zato so ga poznali in spoštovali mladi in stari povsod, kjer se je udeleževal s svojo pridnostjo in skromnostjo.« O službovanju na Vrhniki piše, da »se je kmalu udomačil med veselimi Vrhničani kot čislani šolnik in družabnik. Vsi so ga cenili.« O njegovi družini piše, da je danes »starejši sin Robert v državni službi, Milan pa vedno odličnjak pravkar dovršuje visokošolski študij.«²⁸

Opombe:

- 1 Zgodovinski arhiv Ljubljana (v nadaljevanju ZAL), LJU 500, domovinski oddelek MF 734, t. e. 263, 264.
- 2 France Strmcnik: Razvoj izobraževanja osnovnošolskega učiteljstva na Slovenskem v obdobju od leta

1869 do razpada Avstro-Ogrske. Osnovna šola na Slovenskem 1869–1969, 1971, str. 352.

- 3 ZAL, LJU-198. Zapisniki zrelostnih izpitov 1885, t. e. 63/383.
- 4 Razpisi učiteljskih služeb. Učiteljski tovariš (v nadaljevanju UT), (1. 11.), št. 22, str. 336.
- 5 Od Št. Jakoba ob Savi. UT 1888, (15. 10.), št. 20, str. 316.
- 6 Od Sv. Jakoba ob Savi. UT 1889, (15. 10.), št. 20, str. 317–318.
- 7 Od Št. Jakoba ob Savi. UT 1889, (1. 10.), št. 19, str. 302.
- 8 Razpis učiteljskih mest. UT 1889, (1. 7.), št. 13, str. 208.
- 9 Iz Reteč pri Škofji Loki. UT 1894, (1. 5.), št. 9, str. 142.
- 10 Iz »Vdovskega učiteljskega društva«. UT 1898, (1. 4.), št. 10, str. 79.
- 11 Uradni razpisi učiteljskih služeb. UT 1901, (10. 1.), št. 2, str. 20.
- 12 Iz škofjeloškega okraja. UT 1901, (1. 1.), št. 1, str. 6–7.
- 13 Iz Vrhnike. UT 1902, (20. 11.), št. 33, str. 260.
- 14 Slovenski šolski muzej, dokumentacijska zbirka, mapa Osnovne šole Janeza Mraka Vrhnika. Slovenski narod, Ljubljana, 12. januarja 1904.
- 15 Ljudsko štetje. UT 1910, (18. 11.), št. 46, str. 1.
- 16 Hlapci! Slika sedanjega položaja kranjskega učiteljstva. UT 1910, (18. 2.), št. 7, str. 1–2.
- 17 Vabilo. Slovenski učitelj (v nadaljevanju SU) 1910, str. 188.
- 18 Vrhnisko-logaška podružnica. SU 1911, str. 212–213.
- 19 Kranjske vesti. UT 1911, (27. 1.), št. 4, str. 3.
- 20 ZAL, Orlovski odsek Vrhnika, VRH-35, škatla 4, t. e. 27.
- 21 Vrhnisko-logaška podružnica S. Z. SU 1912, str. 69.
- 22 Franc Trošt: + Cigler Robert. UT 1929/30, (27. 2.), št. 28, str. 1.
- 23 Seja kranjskega deželnega šolskega sveta dne 16. oktobra 1916. UT 1916, (3. 11.), št. 22, str. 4.
- 24 (UT 1916, (3. 11.), št. 22, str. 4)
- 25 (SU 1916, str. 92)
- 26 Martin Kocmur: Življenje na Ižanskem v prvi polovici 20. stoletja. Krim odmev bo dal. Zbornik občine Ig. Ig, 2002, str. 59.
- 27 Stalež šolstva in učiteljstva v Sloveniji (Ljubljanska in mariborska oblast). Ljubljana, 1928, str. 167.
- 28 Sin Robert je bil rojen 1893 v Šentjakobu, Milan pa 1905 na Vrhniki. Diplomiral je na ljubljanski univerzi, poučeval matematiko in fiziko sprva na kranjski realni gimnaziji, od leta 1934 pa na ljubljanski klasični gimnaziji. Od 1953 do 1960 je bil zaposlen na Višji pedagoški šoli v Ljubljani, od leta 1960 dalje pa predavatelj na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo. Umril je leta 1972 v Ljubljani. (Podatki iz: Univerza v Ljubljani. Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev in sodelavcev. Ljubljana, 1969, str. 263).